

Advies over de verkondiging van het Woord door niet-preekbevoegden adviesvraag vanuit verschillende kerken

vraagstelling

Landelijke regeling B8 Bijzondere preekbevoegdheid artikel 2.2 luidt: *De kerkenraad kan de verkondiging van het Woord van God incidenteel toevertrouwen aan iemand die geen preekbevoegdheid bezit.*

1. Wat wordt bedoeld met ‘incidenteel’?
2. Kan de kerkenraad aan gemeenteleden de bevoegdheid om te preken verlenen?
3. Op welke manier kan een kerkenraad zorgvuldig handelen door een niet preekbevoegde voor te laten gaan?

Antwoorden

1. Deze term is de tegenstelling met de ‘structuele situatie’ waarin de eigen predikant, gastpredikant of andere preekbevoegde voorgeat. Het kan gaan om een diversiteit van situaties waarin het nodig of wenselijk is om een niet preekbevoegde de verkondiging te laten doen. Per keer besluit de kerkenraad daartoe.
2. De kerkenraad kan gemeenteleden laten preken in de eigen gemeente. Dit staat niet gelijk aan het verlenen van een preekbevoegdheid en blijft beperkt tot de eigen kerk. De preek valt onder de volle verantwoordelijkheid van de kerkenraad.
3. De kerkenraad doet er goed aan te bespreken en zo nodig vast te leggen hoe hij waarborgt dat de preek voldoet aan de kwaliteit waar de kerkenraad over waakt.

Toelichting

Principes uit de kerkorde

De vragen kunnen niet los van de kerkorde beantwoord worden. De kerkorde noemt op een aantal plaatsen de verkondiging van het Woord. De verkondiging is expliciet genoemd als een element van onze kerkdiensten.¹ Dit onderstreept het belang dat wij als kerken aan de verkondiging hechten. De verkondiging is een van de expliciet genoemde taken van een predikant.² Samen met de bepalingen over roeping en opleiding van een predikant laat de kerkorde zien dat wij hechten aan verkondiging door mensen die daartoe geroepen en deskundig zijn. De predikant is daar niet als enige verantwoordelijk voor. De ouderlingen hebben ‘in het bijzonder’ als taak om toe te zien op de verkondiging.³ Dit betekent dat de ouderlingen niet alleen de predikant steunen en zo nodig aanspreken op de verkondiging, maar ook dat zij er op toe zien dat de verkondiging plaatsvindt in de diensten. Deze laatste taak is vooral van belang voor gemeenten zonder eigen predikant. Een predikant die bevoegd is mag zijn taken ook uitoefenen in de andere kerken.⁴ Nergens sluit de kerkorde uit dat ook een niet preekbevoegde het Woord kan verkondigen.

¹ Artikel C1 van de Kerkorde

² Artikel B3 van de Kerkorde

³ Artikel B14.3 van de Kerkorde

⁴ Artikel B3.2 van de Kerkorde

Enkele overwegingen

1. De kerkenverbanden waar wij uit zijn voortgekomen hebben altijd gehecht aan betrouwbare verkondiging van Gods Woord. Dat zijn we als kerk verplicht tegenover de Auteur van het Woord. Deze zorg geven de kerken vorm door een gedegen opleiding te vragen van aankomende predikanten, zowel wat betreft niveau als wat betreft confessionele inhoud. Door middel van een kerkelijk onderzoek zien de kerken daarop toe.
2. Tegelijk willen we elkaar als kerken de ruimte laten om naast de reguliere verkondigers (predikanten en mensen die na een kerkelijk examen preekbevoegdheid ontvingen) ook aan anderen de Woordverkondiging toe te vertrouwen. De Geest kan mensen gaven geven die we niet ongebruikt hoeven te laten.
3. Landelijke regeling B8 *Bijzondere preekbevoegdheid* spreekt in art. 2.2 over 'incidenteel'. Deze term is de tegenstelling met de 'structurele situatie' waarin een reguliere verkondiger voorgeht. Het kan gaan om een diversiteit van situaties die het nodig of wenselijk maken om een niet preekbevoegde de verkondiging te laten doen. Het is primair de verantwoordelijkheid van de ouderlingen om in wijsheid om te gaan met de vrijheid die de bepaling biedt, tegen de achtergrond van het belang dat de kerken hechten aan betrouwbare verkondiging.
4. De kerkenraad 'vertrouwt de verkondiging toe' aan de betreffende persoon. Het gaat dus niet om een verleende bevoegdheid die automatisch voor langere tijd geldt. Dit sluit niet uit dat de kerkenraad meerdere keren aan dezelfde persoon de verkondiging toevertrouwt.
5. Als een kerkenraad gebruik maakt van de bepaling doet hij er goed aan om van tevoren zo goed mogelijk te waarborgen dat de verkondiging zal voldoen aan de kwaliteitseisen waar de kerkenraad verantwoordelijk voor is. Omdat het om heel diverse situaties gaat zal de kerkenraad voor die situaties manieren moeten vinden om te waken over de verkondiging. Eén van de manieren is het vooraf laten meelezen van de voorbereide preek.
6. Zeker bij gemeenten zonder eigen predikant kan het lastig zijn elke week een preekbevoegde voorganger te vinden. Dan kan de behoefte ontstaan aan het inschakelen van niet-preekbevoegden waarbij sommigen met enige regelmaat worden ingezet. De regeling verzet zich daar naar de letter niet tegen. De taak van de kerkenraad om te waken over de verkondiging weegt hier wel zwaar. De kerkenraad is er ook verantwoordelijk voor dat de situatie niet stilzwijgend in de praktijk leidt tot een verleende preekbevoegdheid voor onbepaalde tijd. Naar analogie van de bepalingen over preekbevoegdheid kan de kerkenraad een termijn vaststellen waarna opnieuw beoordeeld wordt of aan de betrokkene de verkondiging wordt toevertrouwd.
7. Het is goed om de moeiten rond het vullen van het preekrooster te bespreken met de andere kerken in de regionale vergadering. Er mag een beroep worden gedaan op de onderlinge solidariteit, ook om daarmee de kwaliteit van de woordverkondiging te versterken.
8. Een kerkenraad moet zich ook bewust zijn van de eigen deskundigheid om de kwaliteit van de verkondiging te waarborgen. Dit vraagt om een kritische houding naar zichzelf. Als de kerkenraad concludeert hier onvoldoende deskundigheid voor te hebben zal hulp binnen of buiten de gemeente ingeschakeld moeten worden. Ook hier raden wij aan de regio zo nodig te betrekken.

9. De kerkenraad moet zorgen voor begeleiding van niet-preekbevoegden. Dit raden wij met name aan als eigen gemeenteleden met enige regelmaat preken. Laat de kerkenraad hulp bieden in de voorbereiding en feedback op de preek. Voor deze begeleiding kan gebruik gemaakt worden van deskundigheid, gaven en talenten binnen de eigen gemeente en/of regio. Het is goed om deze werkwijze vast te leggen in een richtinggevend document waarin de kerkenraad ook kaders formuleert voor de verkondiging.

Commissie Kerkelijke Adviezen
sectie kerkrecht
Gerben Dijkman
26 juni 2023